

можуть вказувати на факт вчинення шахрайства та на інші злочини у сфері господарської діяльності.

У процесі огляду дозвільної документації (свідчення про державну реєстрацію юридичної особи, будівельного паспорту на забудову земельної ділянки, ліцензії на будівництво багатоквартирних житлових будинків, дозволу на виконання будівельно-монтажних робіт тощо) перевіряється наявність всіх необхідних реквізитів документа, голографічних захисних елементів, визначається відповідність документа до бланку встановленого зразка, встановлюються посадові особи державних органів, якими був підписаний такий документ. Під час огляду договорів, що засвідчують факт інвестування в будівництво об'єктів житлової нерухомості з'ясовується зміст таких документів, встановлюється наявність відповідного відбитку печатки або штампа, підпису конкретної посадової особи, яка мала право першого або другого підпису та була відповідальною за господарсько-договірну діяльність фірми-забудовника (компанії-управителя). Особливу увагу необхідно приділяти огляду документів, які містять відомості щодо можливих співучасників злочину та їх ймовірного місцезнаходження (довіреності, записні книжки, паспорти, білети тощо). Якщо на підприємстві фірми-забудовника вівся електронний документообіг, разом із паперовою, огляду підлягає електронна документація.

Слід зазначити, що проведення успішного огляду документів значною мірою залежить від знання слідчим порядку та особливостей документообігу, вмінь та навичок використання методів і прийомів документального аналізу (зустрічної перевірки, взаємного контролю, відновлення кількісно-сумового обліку тощо). З метою забезпечення ефективного проведення огляду документів при розслідуванні шахрайства у сфері житлового будівництва, слідчому до цієї слідчої (розшукової) дії доцільно залучати відповідних спеціалістів – спеціаліста-криміналіста, спеціаліста-бухгалтера (спеціаліста-економіста).

Таким чином, огляд документів є важливою та обов'язковою слідчою (розшуковою) дією при розслідуванні шахрайства у сфері житлового будівництва. Його якісне проведення дозволить слідчому встановити коло осіб, які можуть бути причетні до вчинення шахрайських дій, спосіб злочину, з'ясувати інші обставини, що мають значення для кримінального провадження та використати документи в якості речових доказів.

Список бібліографічних посилань: 1. Про інформацію: закон України від 2 жовт. 1992 р. № 2657-XII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12> (дата звернення: 30.09.2017). 2. Кримінальний процесуальний кодекс України: закон України від 13 квіт. 2013 р. № 4651-VII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 30.09.2017). 3. Варфоломеева Т. В., Гончаренко В. Г., Бояров В. І. Криміналістика. Академічний курс: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2011. 504 с. 4. Криміналістика : навч. посіб. / за ред. А. Ф. Волобуєва. Київ: КНТ; Самміт-Книга, 2011. 504 с.

Одержано 04.10.2017

УДК 343.982.3

Олександр Олександрович ОРЛОВ,

курсант 4 курсу факультету № 1
Харківського національного
університету внутрішніх справ

ПРО ОКРЕМІ ПРОПОЗИЦІЇ ЗНИЖЕННЯ РИЗИКІВ ЗАСТОСУВАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ПРАЦІВНИКАМИ ПОЛІЦІЇ

Законом України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року (далі – Закон) встановлені повноваження поліцейського застосовувати вогнепальну зброю в якості виключного, найбільш суворого заходу примусу. Пункт 4 статті 46 Закону містить чіткий

перелік випадків, в яких поліцейський уповноважений застосувати зброю на ураження. Пункт 6 цієї ж статті вказує на випадки, коли зброя може застосована без попередження. Всі названі Законом випадки пов'язані із необхідністю поліцейського захистити своє життя і здоров'я, обов'язком захистити свого напарника, членів своєї сім'ї, пересічних громадян, а також виконанням покладених на нього завдань, зокрема звільнення заручників, затримання правопорушника та інших. І начебто все вірно, і Законом встановлено гарантії безпеки поліцейського. Але не все так просто!

Так, пунктом 9 статті 46 заборонено застосовувати вогнепальну зброю в місцях, де може бути завдано шкоди іншим особам, а також вогненебезпечних та вибухонебезпечних місцях.

Приймаємо до уваги той факт, що офіційно на озброєнні поліцейського Національної поліції України знаходиться пістолет Форт-17, а фактично в користуванні перебуває ще ПМ (обидва з набоєм 9 мм). Відповідно тактико-технічної характеристики при пострілі з цих пістолетів вбивча сила кулі зберігається до 300–350 метрів. Ці дані дають підстави для висновку про те, що в межах міста застосовувати названі види зброї Законом заборонено.

Адже, дослідження механізму пострілу з пістолетів Форт-17 і ПМ, а також пробивної сили кулі 9 мм, свідчить про те, що навіть прицільний постріл у правопорушника може ушкодити сторонню людину або пошкодити небезпечний об'єкт (наприклад, газопровід будинку). А, більшість випадків застосування вогнепальної зброї поліцейськими пов'язана із вогнем на відстані до 10 метрів. В таких умовах куля, потрапивши в тіло правопорушника, пробиває його наскрізь і продовжує рух, зберігаючи вбивчу силу як мінімум ще 100 метрів. А на цій дистанції можуть бути вражені люди: пересічні громадяни, заручники, інші поліцейські.

Для вирішення зазначеної проблеми, на нашу думку, необхідно, крім внесення відповідних змін до пункту 9 статті 46 Закону України «Про Національну поліцію», переглянути характеристику набоїв для зброї поліцейських. Зокрема, впровадити використання патронів з так званими експансивними кулями. Розглянемо особливості цих боеприпасів.

Експансивна куля (від англ. *Hollow point bullet*) – особливий вид боеприпасів, що характеризується наявністю в верхній головній частині кулі виїмки. Така будова кулі призводить до того, що при потраплянні в перешкоду (тіло людини, наприклад) куля нібито «розкривається». Звідси й назва – від англ. *expansion* – розширення, розкривання.

Досліджуючи історію появи і використання експансивних куль, слід звернути увагу на те, що ці набої вперше широко використовувала англійська армія під час бойових дій 1897–1898 роках. Кулі демонстрували тоді вражаючу забійну силу. Поранені солдати не тільки не могли продовжувати бій, їх важко було врятувати від крововтрати і масивних ушкоджень, що спричиняла розгорнута куля, які перекидалась у рановому каналі. Виготовлялись ці боеприпаси на початку XIX століття на одній з британських фабрик, розташованій на території Індії.

Згодом, міжнародною спільнотою було визнано використання експансивних куль негуманним. Так, у 1979 році на Міжнародній конференції ООН по забороні та обмеженню застосування конкретних видів зброї, ці набої були заборонені у використанні збройними силами держав у конфліктах.

Оскільки заборона на використання експансивних куль поширювалась тільки на регулярні армії та військові дії, даний тип боеприпасів залишався на озброєнні органів правопорядку ряду країн. Також експансивні кулі активно використовуються для полювання на середню та велику дичину.

Основною перевагою цих набоїв є знижений ризик рикошету та велика зупиняюча дія. Особливість траєкторії їх руху обумовлює те, що вони завдають максимальних пошкоджень тканинам і органам в тілі людини, спричиняють сильний больовий шок і значну крововтрату, зупинити яку практично неможливо. Експансивні кулі, потрапляючи в тіло, розкриваються всередині, подібно до квітки («квіти смерті»). При цьому утворюються характерні рвані рани і об'ємні пошкодження внутрішніх органів на тілі людини. Здатність миттєво зупинити нападника при виключеному рикошеті або пробитті навиліт найбільш затребувана в правоохоронних органах. Такі кулі можуть використовуватися там, де інші боеприпаси можуть призвести до спричинення серйозних побічних пошкоджень. Наприклад, пошкодити заручників, або обшивку літака чи прилади. Такі снаряди дозволять

уникнути випадкових жертв в разі перестрілки в людних місцях, адже кулі будуть просто застрягати в перешкодах або в тілі злочинця.

Набої, споряджені експансивними кулями не мають ідеальної балістичної форми, тому їх використання ефективно тільки на порівняно коротких дистанціях.

Необхідно зазначити, що експансивні кулі як боєприпаси вже стоять на озброєнні правоохоронців в багатьох країнах світу, зокрема активно використовують підрозділами спеціального призначення. На цей досвід слід звернути увагу і розглянути можливість впровадження використання експансивних куль як боєприпасів Національної поліції України.

Одержано 06.10.2017

УДК 347.77/78

Дмитро Олександрович ОСТРОВЕРХОВ,

юрисконсульт 1-ї категорії Харківського науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України, адвокат

ПРОБЛЕМИ СПІВАВТОРСТВА ПРИ СТВОРЕННІ КОМП'ЮТЕРНОЇ ПРОГРАМИ ЗА БАГАТОСТАДІЙНИМ ПРОЦЕСОМ

Значне зростання частки цифрових технологій в повсякденному житті кожної людини, стрімкий розвиток інформаційних технологій в суспільних відносинах робить комп'ютерні програми найбільш поширеним та стрімко розвиваючим об'єктом авторського права. Цифрова (електронна) форма їх вираження та здатність зчитування її комп'ютером (ЕОМ) виділяє комп'ютерну програму серед інших об'єктів авторського права та наділяє її специфічними ознаками.

Технологічний процес розробки комп'ютерної програми, припускає її етапність або стадійність, причому як вбачається, зазвичай, з наявністю творчої складової на різних стадіях та етапах створення комп'ютерної програми як об'єкта авторського права. При сучасному підході (конструкції) до правової охорони комп'ютерної програми, за умовчанням вважається, що саме кодинг (написання програмного коду) є творчим процесом, у рамках якого, саме, програміст стає автором та первинним суб'єктом авторського права. Права осіб, творчою працею яких створювалась комп'ютерна програма на стадіях, що передували кодингу, є не захищеними, адже не породжує для них співавторства на твір – комп'ютерну програму в цілому. Розподіл майнових прав на комп'ютерну програму як об'єкт в цілому серед її розробників на різних стадіях, зазвичай, є таким, що не відповідає загальним засадам цивільного законодавства щодо справедливості, добросовісності та розумності.

Висвітлення технології (процесу) створення комп'ютерних програм, програмних засобів, програмного забезпечення і т.ін., з точки зору їх стадійності шляхом аналізу діючих стандартів та нормативних актів, регулюючих етапи та стадії створення програмних продуктів (програмного забезпечення) дозволить наблизитись до розуміння наявності творчої складової на різних етапах (стадіях) створення комп'ютерної програми.

Стадії та етапи створення програмних продуктів, комп'ютерних програм мають визначатися з урахуванням вимог ГОСТ 19.102-77, ГОСТ 34.601-90 та ДСТУ 3918-99, замість якого прийнято ДСТУ ISO/IEC 12207:2014, а також відповідати вимогам Переліку обов'язкових етапів робіт під час проектування, впровадження та експлуатації засобів інформатизації, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 04.02.1998 № 121.

В основі практично всіх сучасних промислових технологій створення програмного забезпечення лежить міжнародний стандарт ДСТУ ISO/IEC 12207:2014 [1] «Системна і програмна інженерія. Процеси життєвого циклу програмних засобів». Цей стандарт, використовуючи стали термінологію, встановлює загальну структуру процесів життєвого циклу програмних засобів, на яку можна орієнтуватися в програмній індустрії. Стандарт визначає процеси, види діяльності і завдання, які використовуються при придбанні